
SERIA **R**ELIGIE

coordonată de
preot VASILE RĂDUCĂ

FILOCALIA

SAU
CULEGERE DIN SCRIERILE SFINȚILOR PĂRINȚI
CARE ARATĂ CUM SE POATE OMUL CURĂȚI,
LUMINA ȘI DESĂVÎRȘI

Volumul IX

SFÎNTUL IOAN SCĂRARUL
AVA DOROTEI

TRADUCERE DIN GRECEȘTE, INTRODUCERI ȘI NOTE
de

Pr. Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE
Membru al Academiei Române

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinților Părinți,
care arată cum se poate omul curăți, lumina și
desăvârși / trad.: Dumitru Stăniloae. – București:
Humanitas, 2005–

12 vol.

ISBN 978-973-50-0885-7

Vol. 9: Sfântul Ioan Scărarul; Ava Dorotei/
trad., introd. și note: Dumitru Stăniloae. – 2007. –
ISBN 978-973-50-1052-2

I. Stăniloae, Dumitru (trad.; pref.)

276

821.14'02-97 = 135.1(082)

© HUMANITAS, 2002, 2007, 2009

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

SFÎNTUL IOAN SCĂRARUL

SCARA DUMNEZEIESCULUI URCUȘ

Cartea de față arată în chip limpede cea mai bună cale celor ce voiesc să-și înscrie numele în cartea vieții. Căci citind-o pe aceasta, o vom afla călăuzind fără ră-tăcire pe cei ce-i urmează și păzindu-i nevătămați de nici o poticnire. Ea ne înfățișează o scară întărită de la cele pămîntești la Sfintele Sfintelor și ni-L arată pe Dumnezeu iubirii rezemat pe vârful ei. Această scară socotesc că a văzut-o și Iacov, cel ce a călcat peste pa-timi, cînd se odihnea după nevoința lui. Dar să începem, rogu-vă, cu rîvnă și cu credință acest urcuș înțelegător și suitor la cer, al cărui început e legătarea de cele pămîntești, iar sfîrșit e Dumnezeu iubirii.

SCARA

Gravură în lemn de la mînăstirea Neamț, de ierom. Simeon

Cartea despre nevoițe

A lui ava Ioan,
egumenul călugărilor din muntele Sinai,
pe care a trimis-o lui ava Ioan,
egumenul mînăstirii Raith,
de care a fost îndemnat să o scrie.

Se împarte în treizeci de Cuvinte,
asemenea unor trepte ale unei scări
care urcă pe cei ce o urmează
de la cele mai de jos la cele mai înalte,
de unde cartea s-a numit și *Scară*.

CUVÎNTUL I

Despre lepădarea de viața deșartă și despre retragere⁵³

1. Bunul și cel mai presus de bunătate și atotbunul Dumnezeu și Împărat al nostru (căci e bine să începem scrierea către slujitorii Lui de la Dumnezeu) a cinstit toate făpturile zidite de El cu demnitatea libertății raționale.⁵⁴ De aceea, dintre acestea,

⁵³ „Întîia renunțare e izbăvirea de lucruri; a doua și a treia este cea de patimi și de neștiință. De lucruri se izbăvește ușor cel ce voiește; dar nu puțină osteneală se cere pentru izbăvirea de patimile față de ele.”

⁵⁴ „Libertatea este, după dumnezeiescul Grigorie al Nyssei, voința sufletului rațional gata să se miște încotro voiește. Pe aceasta s-o înduplecăm să fie gata să se miște numai spre bine, ca să topim pururea amintirea răului prin gânduri bune.” *Alta*: „Libertatea este mișcarea înțelegătoare, stăpînă pe sine a sufletului. De aceea animalele neraționale nu sînt libere. Căci sînt purtate de fire și nu o poartă. De aceea nici nu se împotrivesc poftei naturale, ci îndată ce sînt cuprinse de o poftă, se năpustesc spre împlinirea ei.

Dar omul fiind rațional, mai degrabă conduce firea decît e purtat de ea. De aceea, chiar cînd dorește ceva, dacă voiește, are putere să înfrîneze dorința sau să-i dea urmare. Pentru aceasta cele necuvîntătoare nu sînt nici lăudate, nici mustrate, pe cînd omul e și lăudat, și mustrat.” Omul e ființa care dispune el însuși de sine, ținînd seama în mod liber de legi, dar nefiind întru totul

unele sînt prietene ale Lui, altele slugi adevărate, altele netreb-nice, altele cu totul înstrăinate, altele – deși neputincioase – totuși potrivnice Lui.

2. Și prieteni ai Lui am aflat, o, sfințită căpetenie, noi, cei ne-învățați, că sînt ființele înțeleghătoare și netrupești din jurul lui Dumnezeu; slugi adevărate, toți cei ce fac și au făcut neobosit și fără încetare voia Lui; slugi netreb-nice, cei ce socotesc că s-au învrednicit de botez, dar n-au păzit cu adevărat legămintele față de El; străini și potrivnici îi socotim pe cei ce sînt fie necredincioși, fie rău credincioși. În sfîrșit, vrăjmași sînt cei ce nu numai că au respins porunca Domnului și au lepădat-o de la ei, ci și duc un război tare împotriva celor ce o împlinesc pe aceasta.

3. Dar fiecare dintre cei mai sus pomeniți cere un cuvînt anume și potrivit lui, iar nouă, celor neînvățați, nu ne este de folos să înfățișăm acestea cu de-amănuntul în scrierea de față. De aceea, întinzînd cu ascultare nepricepută nevrednica noastră mîna spre slujitorii adevărați ai lui Dumnezeu, care ne-au silit cu evlavie și ne-au îndatorat cu credință la aceasta prin poruncile lor, și primind de la cunoștința lor trestia cuvîntului și muind-o în trista și luminoasa smerită cugetare⁵⁵, vom atinge-o pe aceasta (trestia) de inimile lor netede și albe⁵⁶ ca

supus unei legi, ca lucrurile și animalele ce constituie natura. Omul e, într-un anumit sens, mai presus de natură, făcînd-o instrument al voinței sale și puțînd-o umple de Duhul dumnezeiesc și de libertatea Lui cu totul superioară, care întărește libertatea noastră. Numai cînd se face rob patimilor omul devine simplă piesă a naturii sau mai prejos de natură, deși, pe de altă parte, s-a făcut astfel cu voia sa.

⁵⁵ „A numit smerita cugetare tristă și luminoasă: tristă, pentru răbdarea și suportarea supărărilor ce le încearcă cei smeriți la cuget; și luminoasă, pentru slava și înălțarea ce le pricinuieste celor ce au dobîndit-o. Sau tristă, pentru cei leneși, care nu voiesc nicidecum să o suporte pentru Dumnezeu; iar luminoasă, pentru cei stăruitori și bărbați cu sufletul, care rabdă toate pentru Dumnezeu și cunosc cît e de mare folosul ei.” Smerita cugetare e tristă, pentru că e însoțită de amintirea păcatelor și de conștiința micimii proprii; și luminoasă, pentru că are conștiința mîngîietoare a măreției lui Dumnezeu și a milei Lui dăruitoare de viață.

⁵⁶ Ἀναπαύσαντες – „odihnind (trestia sau condeiul) în inimile netede și albe”. Căci aceste inimi neavînd cute ascunse, ci primind totul cu simplitate

de niște hîrtii, mai bine zis ca de niște table duhovnicești, și vom zugrăvi în ele cuvintele sau mai bine zis semințele dumnezeiești, zicînd așa:

4. Dumnezeu este al tuturor; este viața tuturor celor ce voiesc; este mîntuirea tuturor: al celor ce cred și al celor ce nu cred; al celor dreupți și nedreupți; al celor cinstitori de Dumnezeu și necinstitori; al celor nepătimași și pătimași; al călugărilor și al mirenilor; al înțelepților și al celor neînvațați; al celor sănătoși și al celor bolnavi; al tinerilor și vîrstnicilor.⁵⁷ Căci e ca răs-pîndirea luminii, ca arătarea soarelui, ca schimbarea ceasurilor. Și altfel nu poate fi. „Că la Dumnezeu nu e căutare la față“ (Rom. 2, 11). Necinstitor de Dumnezeu este cel pârtaș de firea rațională (cuvîntătoare), muritoare, care fuge de bunăvoie de viață și socotește pe Făcătorul său, cel pururea existent, ca neexistent.⁵⁸

5. Călcător de lege este cel ce răstălmăcește legea lui Dumnezeu cu mintea lui cea sucită și cel ce socotește că crede, dar se împotrivește în chip eretic lui Dumnezeu.

6. Creștin este cel ce urmează lui Hristos, pe cît e cu puțință oamenilor prin cuvinte și fapte, și crede cu o cugetare dreaptă și neprihănită în Sfînta Treime.⁵⁹

și cu încredere, condeiu sau ceea ce scrie condeiu e primit de ele, nu e respins, întipărindu-se în ele.

⁵⁷ Dumnezeu este al tuturor, dar este numit aci în chip restrîns „al celor care voiesc“. De aceea, El este acestora și mîntuire. Căci întrucît orice om pârtaș de voie liberă poate să se decidă a voi să-L aibă pe El ca viață, ei toți au puțință ca să aibă pe Dumnezeu ca mîntuire și deci ca viață. În general, numai cei conștienți și liberi îl pot avea ca viață, pentru că numai ei pot experia prin conștiința lor viața.

⁵⁸ „Nelegiuit este cel ce a dat făgăduința (mărturisirea credinței) și apoi a lepădat-o. Dar nelegiuit este și cel ce n-a dat-o din pricina nebulniei, după cuvîntul: «Zis-a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeu» Ps. 52, 11. El cinstește mai mult faptele decît pe Dumnezeu.“

⁵⁹ Credința este nu numai un sentiment sau un act de voință, ci și o dreaptă cugetare despre Dumnezeu cel în Treime. Este credința întemeiată pe revelație și pe predania Bisericii. A crede într-o aberație este o contradicție în sine. A crede într-un așa-zis dumnezeu una cu lumea imanentă înseamnă a nu crede. A crede într-un așa-zis dumnezeu care nu e iubire supremă întemeiată într-o persoană supremă, mai bine zis între trei persoane supreme, înseamnă a nu crede.

7. Iubitor de Dumnezeu este cel ce se face părtaș de toate cele firești și fără păcat și care nu pregetă de a face după putere cele bune.⁶⁰

8. Înfrînat este cel ce, petrecînd în mijlocul ispitelor și curselor, și tulburărilor, se străduiește să imite cu toată puterea purtările celui ridicat deasupra tulburărilor.

9. Călugăr este cel ce, în trup material fiind, petrece în treapta, rînduiala și starea ființelor netrupești. Călugăr este cel ce se ține numai în hotarele și cuvintele lui Dumnezeu în toată vremea, în tot locul și lucrul.⁶¹ Călugăr este cel ce supune firea sa unei sile neîncetate și simțurile sale unei paze neîntrerupte.⁶² Călugăr este cel ce și-a făcut trupul neîntinat, gura curățită și mintea luminată. Călugăr este sufletul apăsător de durere, care petrece, în veghe și în somn, într-o neconținută pomenire a morții.

10. Retragere din lume este ferirea de bunăvoie de materia lăudată și tăgăduirea firii pentru dobîndirea celor mai presus de fire.⁶³

⁶⁰ Cele firești ale omului sînt năzuințele lui de a depăși prin efort liber cele ce-l înlăntuiesc de trup și de lume. Făcînd așa, se ferește de păcat.

⁶¹ A se ține „în hotarele lui Dumnezeu” înseamnă a se ține în ordinea neîngustată de legile naturale ale trupului și ale lumii, în libertatea Duhului și a iubirii. Acela se ține și în ordinea nemărginită a cuvintelor sau a rațiunilor lui Dumnezeu.

⁶² Scolia 7, în ed. 1970: „A numit silire obosirea trupurilor pe care o rabdă de bunăvoie ucenicii lui Hristos prin tăgăduirea voilor proprii și prin renunțarea lor la odihna cu trupul, în păzirea poruncilor lui Hristos”. Prin această silire monahul dovedește că omul se poate ridica cu duhul mai presus de firea învățată în păcate, că poate covîrși obișnuințele rele devenite legi ale firii, că poate deveni liber față de ele. El e la extrema contrară a patimilor în care și-a pierdut cu totul libertatea față de trup și de lume. Dumnezeu l-a făcut pe om cu un amestec de libertate și necesitate. Omul se poate dezvolta fie spre domnia deplină a libertății, fie spre dominarea sa deplină de către necesitate. Prin ultima ajunge sub starea naturii pătimase. Prin prima se apropie de îngeri.

⁶³ „Deoarece în partea cugetătoare a firii sînt legăturile; în iuțimea ei, voința de stăpînire; în pofta ei, întristarea; cel ce s-a ridicat peste acestea a tăgăduit firea.” Deci nu e vorba de o desființare a firii omenești, ci de o eliberare a ei de sub stăpînirea celor create și de ridicarea ei la starea de stăpînire adevărată a lor. Stăpînirea peste acestea o poate avea numai cel ce s-a făcut părtaș de puterile dumnezeiești mai presus de fire.

11. Toți cei ce au părăsit de bunăvoie cele ale vieții au făcut aceasta, fără îndoială, fie pentru Împărăția viitoare, fie pentru mulțimea de păcate, fie pentru dragostea de Dumnezeu. Iar dacă nu au avut în vedere nici unul din scopurile amintite, retragerea lor e fără judecată. Dar oricare ar fi ținta la care ajungem, Bunul Orînduitor al nevoinței noastre ne așteaptă.

12. Cel ce a ieșit din lume pentru a se ușura de sarcina păcatelor sale să urmeze pilda celor ce șed înaintea mormintelor din afara cetății; și să nu înceteze din lacrimile fierbinți și înfocate și din vaietele fără glas ale inimii, pînă nu va vedea și el pe Iisus venit și rostogolind piatra cea învîrtoșată a inimii, și dezlegînd mintea noastră, ca pe un alt Lazăr, din legăturile păcatelor și poruncind îngerilor: „Dezlegați-l din patimi și lăsați-l să plece spre fericita nepătimire”⁶⁴. Iar de nu va face așa, nici un folos nu va avea.

13. Toți cei ce voim să ieșim din Egipt și să fugim de faraon⁶⁵ avem negreșit și noi nevoie de un Moise (Ieșire 15) oarecare ca

⁶⁴ Τὸν λίθον τῆς πυρώσεως. Poate însemna și piatra încălzită, deci înmuiață de lacrimile calde ale pocăinței. Cum plîng cei apropiați lîngă morminte pe cei aflați în ele, așa să ne plîngem și noi sufletul nostru mort și îngropat sub păcate, sub piatra nepăsătoare a lor. Numai înmuind această nepăsare prin lacrimi fierbinți facem să vină Iisus și să rostogolească deplin această piatră sub care stă îngropat sufletul nostru. Dar piatra aceasta poate fi socotită și inima noastră împietrită prin păcatele întipărite cu nesimțirea lor în ea. Învrtoșarea aceasta vine prin condensarea păcatelor în patimi, ca într-un ciment. Acestea au legat libertatea sufletului cu totul. Îngerii, ca ființe create din care iradiază libertatea puternică pe care ei și-au păstrat-o, trezesc și întăresc și în noi libertatea, care înseamnă nepătimire. Nepătimirea ca libertate de patimi ne permite să ne mișcăm spre ceea ce e bun, spre iubirea de Dumnezeu și a semenilor, cum nu ne permit patimile. În scoliile 9 și 10 de sub textul grec se spune: „Vorbește despre plînsul neîncetat. Căci după sfîntul bătrîn care vorbește, plînsul lucrează și păzește. Dar iată că acum zice că el pricinuieste și fericita nepătimire. Căci zice și ava Isaia: «Să ne nevoim, fraților, să rupem de pe noi vâlul întunericii, care este uitarea, și să vedem lumina pocăinței. Să ne facem ca Marta și Maria, care sînt greaua pătimire și plînsul, și care plîng înaintea Mîntuitorului ca să ridice pe Lazăr, sau mintea cea legată cu multe legături ale voilor sale.»”

⁶⁵ „Părinții spun că Egiptul este voia trupească ce ne apleacă spre odihna trupeză și face mintea noastră iubitoare de plăceri.” „Egiptul gîndit cu

mijlocitor către Dumnezeu și după Dumnezeu, care, stînd pentru noi la mijloc cu făptuirea și cu vederea (contemplarea), să întindă mîinile spre Dumnezeu ca să trecem, povățuiți de el, marea păcatelor și să punem pe fugă pe Amalic, căpetenia patimilor. S-au înșelat deci cei ce s-au încrezut în ei înșiși și au socotit că n-au nevoie de nici un povățuitor.⁶⁶

14. Cei ce au ieșit din Egipt au avut ca povățuitor pe Moise, iar cei ce au fugit din Sodoma, un înger. Și cei dintîi se aseamnă celor tămăduiți de patimile sufletești prin îngrijirea doftorilor. Aceștia sînt cei ce au ieșit din Egipt. Cei de al doilea doresc să se dezbrace de necurăția nenorocitului de trup. De aceea au nevoie de un înger sau, ca să zic așa, de cineva deopotrivă cu îngerul, care să-i curețe. Căci pentru curățirea trupului de rane avem nevoie de un foarte iscusit doftor.⁶⁷

15. Cei ce au pornit să se suie la cer cu trupul au nevoie cu adevărat de silire și de dureri neîncetate.⁶⁸ Mai ales la

mințea este întunecimea patimilor, la care nimeni nu se coboară, dacă nu ajunge la foamete.”

⁶⁶ Scolia în ed. 1970: „Patimi sufletești numește slava deșartă, mîndria, întristarea, trîndăvia (acedia = plictiseala), pizma, ținerea de minte a răului, viclenia și cele ce se nasc din ele. Iar trupești, lăcomia pîntecelui, curvia, iubirea de arginți și cele asemenea. Deci zice că cei turburați de patimile sufletești au nevoie de un om – ca stăpînitor și povățuitor – care să îngăduie puțin trupului din ceea ce cere, ca să nu se înalțe și mai mult, pentru că se înfrînează cu sîrguință. Aceștia se aseamnă cu cei ce au ieșit din Egipt și sînt povățuiți de Moise, care e om. Căci și egiptenii sînt muștrați pentru mîndrie, și nu pentru curvie. Iar cei turburați de patimile trupești au nevoie de un povățuitor care, deși om smerit, s-a ridicat la viața îngerească și netrupească prin înfrînare și nepătîmire, ca prin post să facă moarte zburdările cărnii. Iar aceștia se aseamnă celor ce au ieșit din Sodoma.”

⁶⁷ „Trebuie știut că cel ce s-a lepădat (de lume) dacă se află în obște, acolo să stăruie; dacă nu se află în obște, să stea cît e așa sub povățuitor, spre obișnuirea și învățarea cu deosebirea gîndurilor și a duhurilor. Aceasta se dă de înțeles prin povățuirea lui Izrail și a lui Lot, de către Moise și înger. Căci, cum spune și alt părinte (Sfîntul Grigorie de Nazianz), dacă în alte meșteșuguri e greu să se înfăptuiască ceva fără învățător, cu cît mai mult nu avem nevoie de un învățător spre obișnuirea și învățarea deosebirii gîndurilor și duhurilor, care e meșteșugul meșteșugurilor și știința științelor?”

⁶⁸ De multe ori vorbește de silă, ca de pildă cînd spune: Călugărul este cel ce-și supune firea unei siliri neîncetate. Căci trebuie spus că obișnuința

începutul lepădării lor, pînă ce trec de la năravul lor iubitor de plăceri și de la inima neîndurerată⁶⁹ la iubirea de Dumnezeu și la curăție, prin plînsul învederat.

16. Osteneală cu adevărat, osteneală și amărăciune multă și anevoie de răbdat ni se cere mai ales nouă, celor fără de grijă, pînă ce ne vom face mintea, acest cîine iubitor de măcelării și lacom de mîncare, iubitoare de curăție și de supraveghere prin simplitate, blîndețe adîncă și sîrguință.⁷⁰ Dar să îndrăznim noi, cei împătimiți și neputincioși, și să aducem lui Hristos, cu credință neîndoielnică, slăbiciunea și neputința noastră sufletească, mărturisindu-le. Și negreșit vom primi ajutorul Lui mai presus de vrednicia noastră, dacă ne vom pogori neîncetat în adîncul smeritei cugetări.⁷¹

17. Să cunoască toți cei ce au venit la lupta cea bună, aspră, strîmtă și ușoară, că au venit să sară în foc, dacă primesc să locuiască în ei focul cel nematerial.⁷² Să se cerceteze fiecare pe

întărindu-se ca deprindere și prefăcîndu-se, așa zicînd, în fire, e nevoie de silă ca să schimbăm și să prefacem năravul îndelungat. De aceea a spus și Domnul: „Împărăția cerurilor este a celor ce o silesc” (Matei 11, 12).

⁶⁹ „Inima neîndurerată” e inima care nu suferă pentru păcate. Venirea sufletului la Dumnezeu nu se înfăptuiește prin reflexiuni teoretice, ci prin suferința pentru păcatele săvîrșite.

⁷⁰ Mintea desface totul în bucăți, asemenea unui cîine care în căutarea cărnii ciopîrțește în bucăți tot ce e unitar și vrea să înghită cît mai multe. Ea trebuie să fie făcută simplă și curată, și blîndă, înțelegînd lucrurile în unitatea lor, respectîndu-le, nelăcomîndu-se să le sfîșie, să le descoase. Căci în acest caz nu mai înțelege întregul și esențialul, și viața.

⁷¹ Neputința noastră mărturisită lui Hristos e un dar adus Lui. Sau abia prin aceasta ne dăruim pe noi înșine Lui, neținînd nimic pentru noi, ca pe ceva în stare să ne mulțumească. Și numai dăruiri întregi lui Hristos ne deschidem pentru ajutorul sau darul Lui, nesfîrșit mai bogat decît tot ce putem avea noi, prin noi înșine. Altfel, socotim că nu avem nevoie de El. Chiar mîna sau fapta noastră care le aduce pe acestea lui Hristos va fi întărită de dreapta sau de fapta puternică a lui Hristos. Dacă vom fi neîncetat în această stare de smerită cugetare, egală cu aducerea noastră lui Hristos, neîncetat va coborî peste noi darul lui Hristos. Dăruirea noastră și primirea ajutorului de sus se îmbină astfel într-un singur act dialogic neconținut.

⁷² „A spus că lupta e aspră pentru paza simțurilor, îngustă pentru strîmtorarea trupului și pentru lepădarea cu amărăciune a îndelungatelor năravuri.

sine și numai după aceea să mănânce din pîinea aceasta amestecată cu ierburi amare și să bea din paharul acesta amestecat cu lacrimi, ca să nu-i fie lupta spre osîndă (1 Cor. 11, 29).⁷³

18. Dacă nu tot cel ce se botează se mîntuiește, voi trece sub tăcere ceea ce urmează.⁷⁴ Cei ce vin (la călugărie) vor trebui să renunțe la toate, să disprețuiască toate, să rîdă de toate, ca să pună o temelie bună.

19. Temelia cea bună are trei straturi și trei stîlpi: nerăutatea, postul și neprihănirea. Toți cei prunci în Hristos să înceapă de la ele, luînd ca pildă pruncii cu trupul. Nici o răutate, nici o viclenie nu-și află vreodată loc în aceștia. Nu se află la ei săturare nesăturată, stomac nesătul, trup înfierbîntat sau sălbăticit. Căci numai după ce cresc prin sporirea hranei le vine pofta și fierbințeala.

20. Cu adevărat urît lucru și primejdios este a se moleși un luptător de la începutul luptei, dînd tuturor dovada despre înjunghierea lui.

21. Din tăria începutului vom avea negreșit folos și în vremea moleșirii de după aceea. Căci sufletul îmbărbătat și apoi moleșit e îmboldit de amintirea sîrguinței de la început, ca de un ac. De aceea unii au prins adeseori aripi și din aceasta.

22. Cînd sufletul, predîndu-se pe sine (trîndăviei), va pierde căldura fericită și vrednică de iubit⁷⁵, să caute cu sîrguință să afle din ce pricină s-a lipsit de ea și să pornească iarăși războiul

Dar e și ușoară pentru încrederea în Dumnezeu și pentru înaintarea ce urmează, și pentru nădejdea bunătăților viitoare." Cei ce întrețin această luptă sar în focul iubirii de Dumnezeu, dacă se învoiesc să locuiască în ei acest foc. Numai prin acest fel de foc pot stăruii în lupta lor și pot birui.

⁷³ Se face o legătură între nevoință, azima mîncată și paharul băut de evrei la ieșirea din Egipt (din lumea păcatelor), și între pîinea și vinul Sfintei Împărtășanii. Prin toate se ia puterea purtării crucii, prin care se ajunge la viața fără de păcate.

⁷⁴ „Dacă nu tot cel ce se botează se mîntuiește, ci cel ce face lucrurile lui Dumnezeu, e vădit că nici tot cel ce se tunde (ca monah), ci cel ce păzește cele convenite călugărilor.”

⁷⁵ Sufletul s-a moleșit cînd s-a predat dușmanilor (duhurilor rele și ispitelor ce-l asaltează) și cînd a pierdut căldura iubirii de Dumnezeu.

Cuprins

SFÎNTUL IOAN SCĂRARUL

<i>Introducere</i>	7
<i>Înainte-privire a sfintei Scări</i>	35
<i>Viața lui Ioan Scărarul</i>	35
<i>Epistola lui avă Ioan</i>	43
<i>Epistola de răspuns</i>	44
SCARA DUMNEZEIESCULUI URCUȘ	47
Cartea despre nevoițe	49
<i>Cuvîntul I: Despre lepădarea de viață deșartă și despre retragere</i>	49
<i>Cuvîntul II: Despre despățimire</i>	63
<i>Cuvîntul III: Despre înstrăinare</i>	69
<i>Despre visurile care urmează pe începători</i>	76
<i>Cuvîntul IV: Despre fericita și pururea pomenita ascultare</i>	78
<i>Despre tîlharul pocăit</i>	84
<i>Despre Isidor</i>	88
<i>Despre Laurentie</i>	90
<i>Despre econom</i>	91
<i>Despre Avachir</i>	92
<i>Despre arhidiaconul Macedonie</i>	93
<i>Despre cuviosul Mina</i>	96
<i>Despre cuviosul Acachie</i>	119
<i>Despre Ioan Savaitul sau Antioh</i>	121
<i>Cuvîntul V: Despre pocăința cea făcută cu grijă și deplin arătată, în care se vorbește și despre viața sfinților osîndiți și despre închisoare</i>	128
<i>Cuvîntul VI: Despre pomenirea morții</i>	145

<i>Cuvîntul VII: Despre plînsul de-bucurie-făcător</i>	152
<i>Cuvîntul VIII: Despre nemîniere și blîndețe</i>	170
<i>Cuvîntul IX: Despre ținerea de minte a răului</i>	178
<i>Cuvîntul X: Despre clevetire</i>	182
<i>Cuvîntul XI: Despre multa vorbire și despre tăcere</i>	186
<i>Cuvîntul XII: Despre minciună</i>	188
<i>Cuvîntul XIII: Despre lenea sufletească</i>	190
<i>Cuvîntul XIV: Despre pîntecele atotlăudat și tiran</i>	193
<i>Cuvîntul XV: Despre curăția și neprihănirea (castitatea)</i> <i>neștricăcioasă, agonisită prin osteneți</i> <i>și sudori de cei stricăcioși</i>	201
<i>Cuvîntul XVI: Despre iubirea de arginți</i> <i>și despre neagonisire</i>	224
<i>Cuvîntul XVII: Despre nesimțire, adică despre moartea</i> <i>sufletului înainte de moartea trupului</i>	229
<i>Cuvîntul XVIII: Despre somn și despre rugăciune</i> <i>și despre cîntarea în obște</i>	232
<i>Cuvîntul XIX: Despre privegherea trupească</i> <i>și cum trebuie făcută aceasta</i>	234
<i>Cuvîntul XX: Despre frica lașă sau nebărbătească</i>	237
<i>Cuvîntul XXI: Despre slava deșartă,</i> <i>cea cu multe chipuri</i>	239
<i>Cuvîntul XXII: Despre mîndria cea fără de minte</i> <i>(fără stăpînire)</i>	249
<i>Cuvîntul XXIII: Despre gîndurile negrăite ale hulei</i>	256
<i>Cuvîntul XXIV: Despre blîndețea, simplitatea</i> <i>și nerăutatea agonisite prin sîrguința înțeleaptă,</i> <i>și nu naturale; și despre viclenie</i>	259
<i>Cuvîntul XXV: Despre preainalta smerită-cugetare,</i> <i>pierzătoarea patimilor,</i> <i>ce se naște în simțirea nevăzută</i>	265
<i>Cuvîntul XXVI: Despre deosebirea gîndurilor,</i> <i>a patimilor și a virtuților</i>	282
Partea a II-a. Despre dreapta socoteală bine deosebitoare	308
Partea a III-a. Cuprinsul pe scurt al tuturor celor mai înainte spuse	327

<i>Cuvîntul XXVII: Despre sfințita liniștire</i>	
a trupului și a sufletului	334
Partea a II-a. Despre felurile liniștirilor	
și despre deosebirea lor	340
<i>Cuvîntul XXVIII: Despre fericita rugăciune, sfințita</i>	
maică a tuturor virtuților; și despre înfățișarea	
văzută și gândită în vremea rugăciunii	355
<i>Cuvîntul XXIX: Despre nepătimire sau cerul pămîntesc</i>	
și despre desăvîrșirea și învierea sufletului	
înainte de învierea cea de obște	368
<i>Cuvîntul XXX: Despre legătura treimii virtuților,</i>	
a dragostei, a nădejzii și a credinței	373
<i>Îndemnare scurtă și la fel de puternică</i>	
<i>la cele spuse mai înainte pe larg</i>	379
<i>Al cuviosului părinte Ioan Scărarul</i>	
<i>Cuvîntul XXXI: Către păstor</i>	381

AVA DOROTEI

<i>Introducere</i>	409
<i>Cuvîntul-înainte al unui necunoscut la</i>	
<i>Diferite învățături de suflet folositoare</i>	
<i>ale cuviosului părintelui nostru Dorotei</i>	417
<i>Felurite învățături</i>	
<i>ale celui între sfinți părintele nostru Dorotei</i>	
<i>lăsate ucenicilor săi cînd a părăsit</i>	
<i>mînăstirea avei Serid și a întemeiat,</i>	
<i>cu ajutorul lui Dumnezeu, mînăstirea sa,</i>	
<i>după moartea avei Ioan prorocul</i>	
<i>și după tăcerea desăvîrșită a avei Varsanufie</i>	421
I. Despre lepădare	421
II. Despre smerita cugetare	436
III. Despre conștiință	444
IV. Despre frica de Dumnezeu	449
V. Despre trebuința de a nu se încrede cineva	
în înțelepciunea sa	462
VI. Să nu judecăm pe aproapele	470

VII. Despre învinovățirea de sine	480
VIII. Despre ținerea de minte a răului	488
IX. Despre minciună	495
X. Despre trebuința de a călători pe calea lui Dumnezeu cu scop bun și cu trezvie	501
XI. Despre trebuința de a ne sîrgui să tăiem repede patimile, înainte de a ajunge sufletul la deprinderea cea rea	510
XII. Despre frica de chinurile viitoare și despre trebuința ca cel ce voiește să se mîntuiască să nu uite niciodată de grija mîntuirii sale	519
XIII. Despre trebuința de a răbda încercările fără turburare și cu mulțumire	530
XIV. Despre clădirea și buna întocmire a virtuților sufletului	538
 <i>Ale lui avă Dorotei</i>	
Diferite epistole	551
Către unii care trăiau în chilie și l-au întrebat despre întîlniri	551
Către întîistătătorii și ucenicii din mînăstire, cum trebuie să povățuiască cei dintîi pe frați și cum trebuie să se supună cei din urmă	555